

akademik Boris Senker
Razred za književnost
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11
10000 Zagreb
Hrvatska
boris.senker@gmail.com

U AGONIJI: ZAGREBAČKA GRAĐANSKA ELITA
IZMEĐU ODRŽAVANJA TRADICIJE I PRIHVAĆANJA NOVIH OBRAZACA

Sažetak

Krležin prozno-dramski ciklus, zaokružen na prijelazu iz dvadesetih u tridesete godine prošloga stoljeća, svojevrsna je „nedovršena saga“ u kojoj autor, otvarajući i tek dijelom zatvarajući nekoliko naracijskih nizova, tematizira promjene što ih je u osobnom i javnom životu pripadnika hrvatske građanske klase, koju u fikcionalnom svijetu ciklusa reprezentiraju pripadnici „agramerske patricijske obitelji“ Glembay i ljudi iz njihova najužeg kruga, izazvao propast srednjoeuropske Austro-Ugarske Monarhije i njezina tradicionalnog sustava vrijednosti te uspostava južnoslavenske države, Kraljevine SHS, s drukčijim sustavom vrijednosti. U središnjem tekstu ciklusa, dvočinskoj psihološkoj drami *U agoniji*, koja se zbiva nekoliko godina „nakon pada“, dva muška lika utjelovljuju dva moguća egzistencijalna izbora: barun i pukovnik Lenbach lojalnost prošlosti i poraženu režimu, ustrajavanje na tradiciji i, konzekventno, na održavanju „forme“ koju ona propisuje, čak i po cijenu odricanja od biološkog života, a odvjetnik i političar Ivan pl. Križovec prilagodbu sadašnjosti i novom režimu, odricanje od prošlosti te prihvaćanje promjena i sudjelovanje u konstituiranju novoga režima i novoga sustava vrijednosti, pa i po cijenu odricanja od nekadašnjeg identiteta i duhovnog života. Središnji ženski lik, Laura, Lenbachova zakonita supruga i generalska kći, istodobno u sentimentalnoj vezi s Križovcem, dokazuje pak nemogućnost „dvostruke lojalnosti“ prošlosti i sadašnjosti, nemogućnost nastavka života u promijenjenu svijetu uz zadržavanje sustava vrijednosti i identiteta oblikovanih tradicijom.